

SUS:n Unitoimintokysely talvella 2007–2008

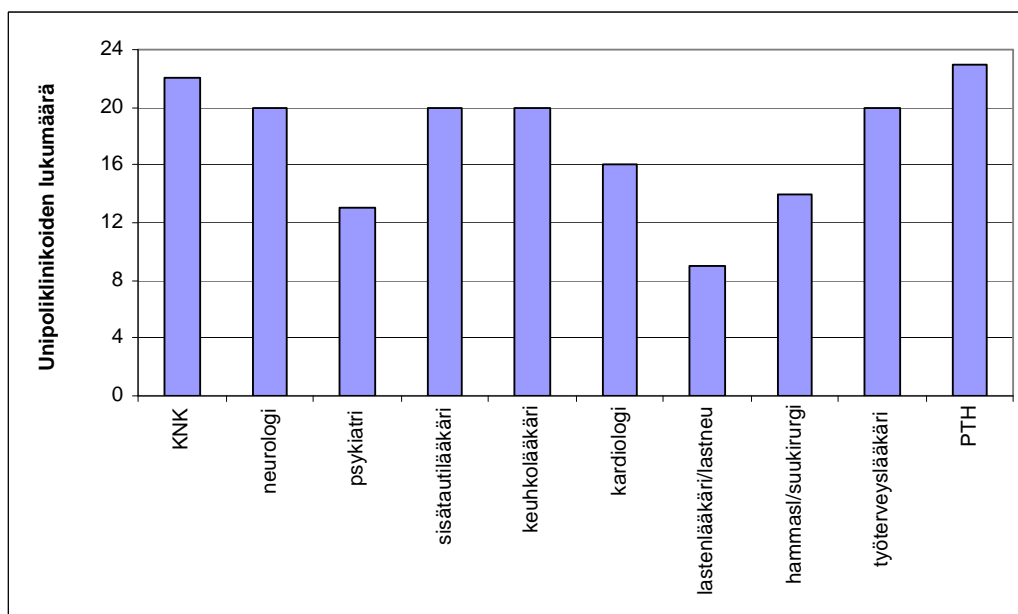
Toimintasuunnitelman mukaan SUS:n tehtävänä on mm. laatia suosituksia unilaboratorioiden ja unitutkimuskeskusten menetelmien ja toiminnan standardoimiseksi yhteistyössä erikoislääkärijärjestöjen (mm. kliiniset neurofysiologit, keuhkolääkärit) kanssa.

Tämän työn alkukartoittamiseksi SUS järjesti talven 2007–2008 aikana unitoimintokyselyn. Kysely lähetettiin kaikille SUS:n jäsenille, kliinisen neurofysiologian ylilääkäreille, keuhkoklinikoiden ylilääkäreille ja sellaisille yksityisille yksiköille, joiden tiedettiin tekevän työtä unipotilaiden kanssa. Kyselyn vastaanottajia pyydettiin jakamaan kyselyä alueillansa, mikäli jokin unitoimintaa harjoittava yksikkö oli jäänyt pois postituslistalta.

Kyselyitä lähetettiin yhteensä noin 200. Vastauksia saatiin 40. Vastaukset kattavat hyvin kaikki yliopistosairaalat ja useimmat keskussairaalat. Lisäksi vastauksia tuli aluesairaaloista ja 8 vastausta saatiin julkisen terveydenhuollon ulkopuolelta. Unipoliklinikkatoimintaa oli yhteensä 24 yksikössä ja unilaboratoriotoimintaa 35 yksikössä; 20 yksikössä oli molempia.

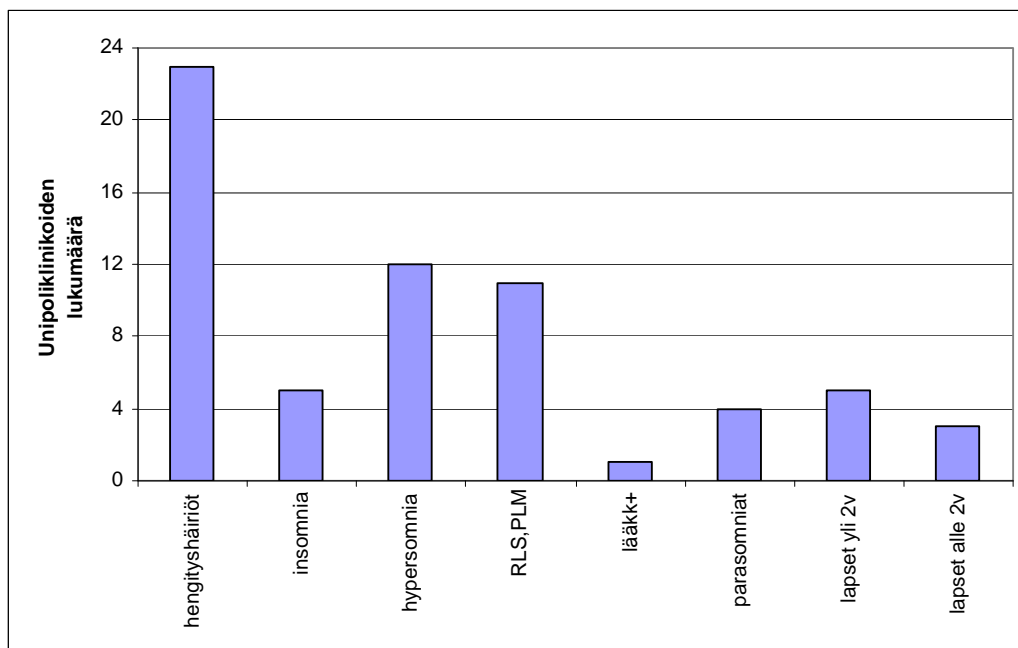
Unipoliklinikkatoiminta 24 unipoliklinikalla

Vastanneisiin unipoliklinikkatoimintaa harjoittaviin yksiköihin tulee vuodessa yhteensä 6080 uutta lähetettä. Poliklinikkakäyntejä on yhteensä 23429. Lähetettä tulee monelta eri erikoisalalta (Kuva1).

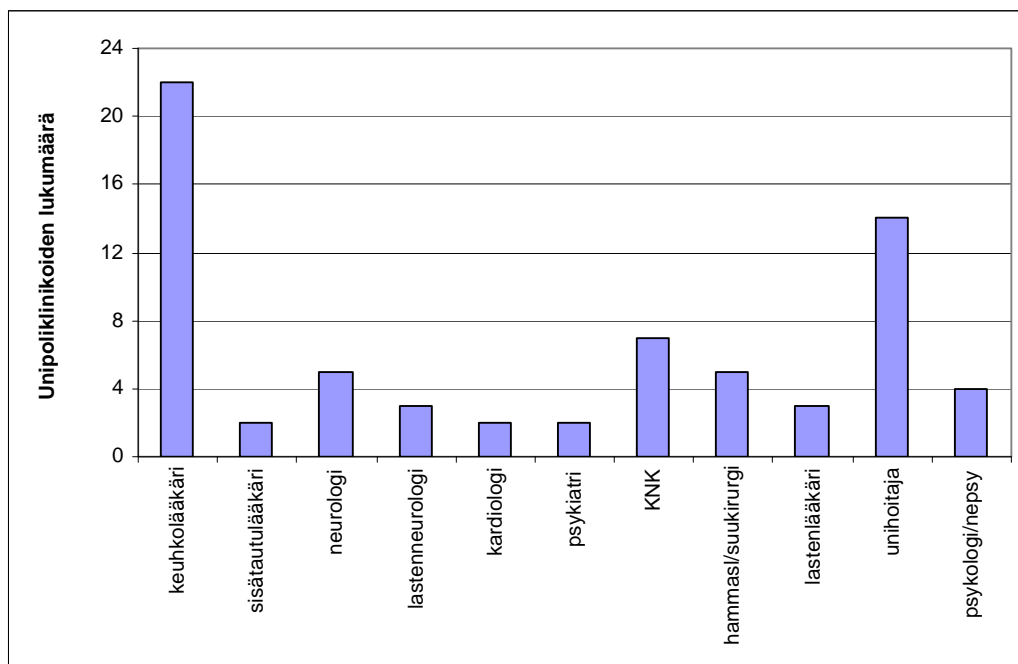
Kuva 1. Lähes kaikille unipoliklinikoille tulee lähetettä korvalääkäreiltä, neurologeilta, sisätautilääkäreiltä, keuhkolääkäreiltä, työterveyslääkäreiltä ja perusterveydenhuollon lääkäreiltä.

Lähes kaikilla unipoliklinikoilla hoidetaan hengityshäiriöpotilaita. Monessa paikassa hoidetaan lisäksi hypersomniapotilaita ja liikehäiriöitä (Kuva 2).

Kuva 2. Unipoliklinikoilla hoidetaan useimmiten hengityshäiriöpotilaita.

Useimmilla unipoliklinikoilla työskentelee keuhkolääkäri ja unihoitaja (Kuva 3).

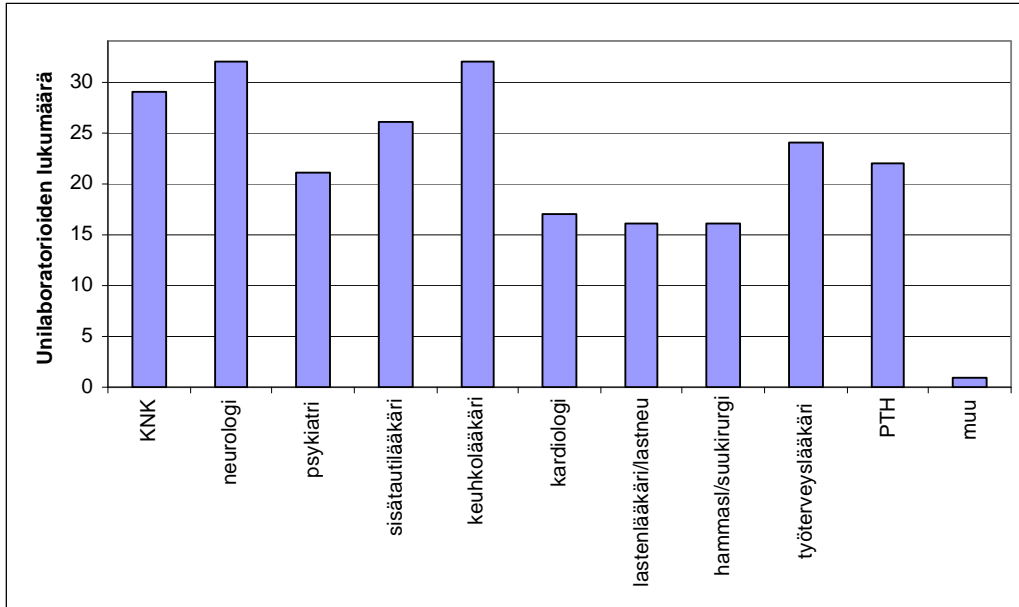

Kuva 3. Unipoliklinikan henkilökunta.

Unilaboratoriotoiminta 35 unilaboratoriossa

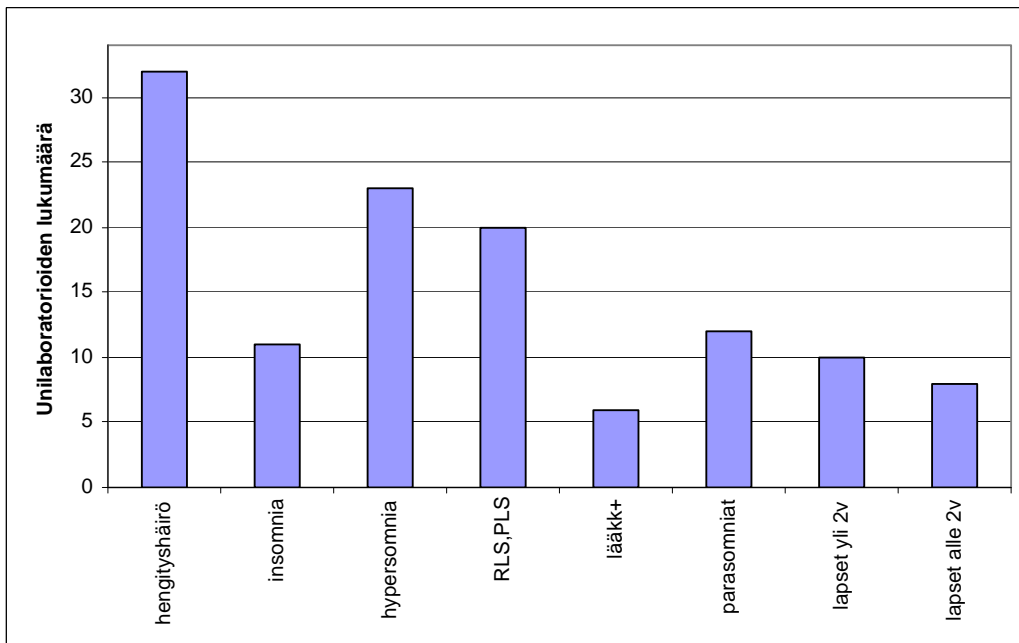
Kyselyyn vastanneissa unilaboratoriotoimintaa harjoittavissa yksiköissä tehdään vuosittain 1981 laajaa unipolygrafiaa, 5516 suppeaa yöpolygrafiaa unilaboratoriossa, 5159 ambulatoorista yöpolygrafiaa, 358 MSLT-tutkimusta, 403 MWT-tutkimusta ja 407 aktigrafitutkimusta.

Useimpiin unilaboratorioihin potilaat tulevat keuhkolääkärin, neurologin tai korvalääkärin lähettämänä (Kuva 4).

Kuva 4. Unilaboratorioihin läheteitä tekevät lääkärit.

Useimmissa unilaboratorioissa tutkitaan hengityshäiriöpotilaita. Seuraavaksi yleisimmät unitutkimusaiheet ovat hypersomnia ja liikehäiriöt (Kuva 5).

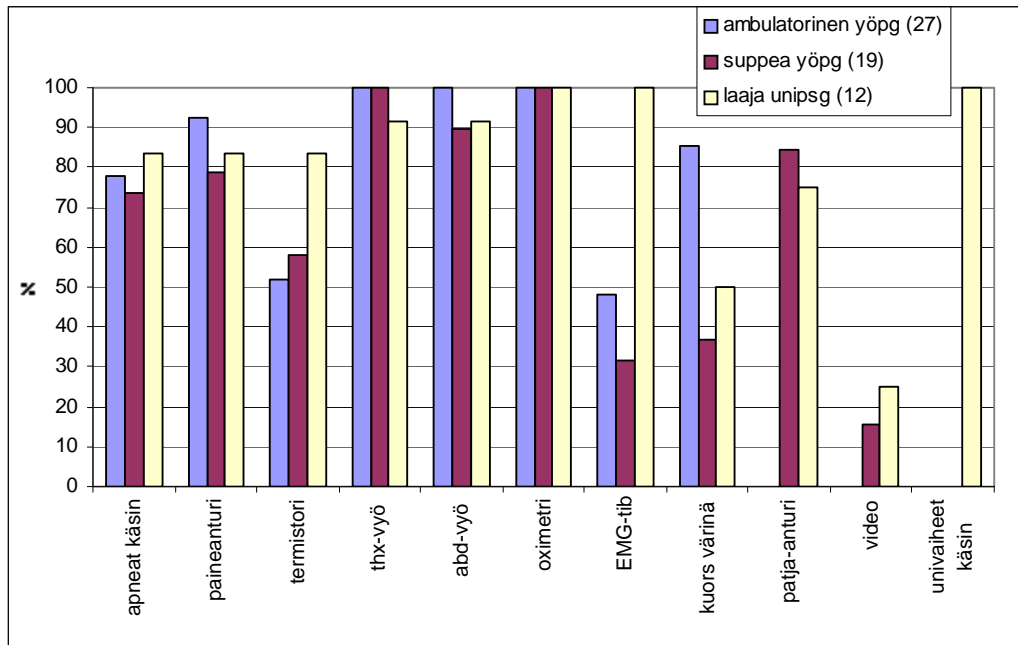
Kuva 5. Tutkimusindikaatiot unilaboratorioissa.

Unirekisteröintien anturit ja analyysi

Ambulatorisia yöpolygrafoita tehdään 27 unilaboratoriossa. Rekisteröintijärjestelmä sisältää useimmiten paineanturin ja aina hengitysvyöt ja pulssioksimetrin. Kuvassa 6 on esitetty unirekisteröintien anturit ja analysitavat prosenttiosuuksina. Jalkaliikkeet rekisteröidään noin puolessa ambulatorisista rekisteröinneistä.

Laboratoriossa tai vuodeosastoilla tehtävissä yöpolygrafoissa on paineanturi käytössä alle 80 prosentissa unitutkimuskeskuksista. Jalka-EMG-mittauskin on melko harvinainen. Sen sijaan yöpolygrafoissa on melko usein mukana patja-anturi, josta usein saadaan merkittävää lisäinformaatiota hengitys- ja liikehäiriödiagnostiikassa. Joissakin yöpolygrafoissa nauhoitetaan myös videokuva. Laajoissa unipolygrafoissakaan ei aina ole käytössä paineanturi ilmavirtamittarina. Sen sijaan jalkaliikkeet rekisteröidään aina.

Kaikissa unitutkimuskeskuksissa ei luokitella hengitystapahtumia käsin. Laaja unipolygrafia luokitellaan aina käsin univaiheisiin.

Kuva 6. Unirekisteröintien anturit ja analyysitapa.

Pohdinta

Kyselyyn saatiin vastauksia hyvin yliopistosairaaloista ja keskussairaaloista ja useista aluesairaaloistakin. Mitä ilmeisimmin monet unitoimintaa harjoittavat yksiköt jäivät kuitenkin joko jakelun ulkopuolelle tai jättivät vastaamatta. Uskomme kuitenkin, että vastaukset antavat melko kattavan kuvan Suomen unitutkimustoiminnasta.

Suurin osa unikeskuksista keskittyy aikuisten hengityshäiriöpotilaiden hoitoon/tutkimukseen. Unettomia hoidetaan vain 5 unikeskuksessa ja tutkitaan 11 unikeskuksessa vaikka unettomuus on yleisin unihäiriö. Lasten unitutkimuskeskuksia on huomattavasti vähemmän kuin aikuisten; yli 2-vuotiaiden lasten unihäiriöitä hoidetaan viidessä yksikössä ja tutkitaan kymmenessä yksikössä, alle 2-vuotiaita lapsia hoidetaan vain kolmessa yksikössä ja tutkitaan kahdeksassa yksikössä. Unipoliklinikat toimivat usein keuhkolääkärin johdolla.